

Veilig voelen goed leren

Regionale studiedag LOWAN – Deventer

Pascal Tijdink

Docentonderzoeker Hogeschool Iselinge (pabo)

Specialist nieuwkomers & NT2
Trainer traumasensitief onderwijs

 pascal.tijdink@iselinge.nl

Zitten & staan

1

Meer dan de helft van de nieuwkomerskinderen heeft traumatische ervaringen meegemaakt.

Denk jij dat dit waar is? Ga dan staan.

2

Weet jij wat er in het brein van een kind gebeurt wanneer het stress ervaart?

Zo ja, ga dan staan.

3

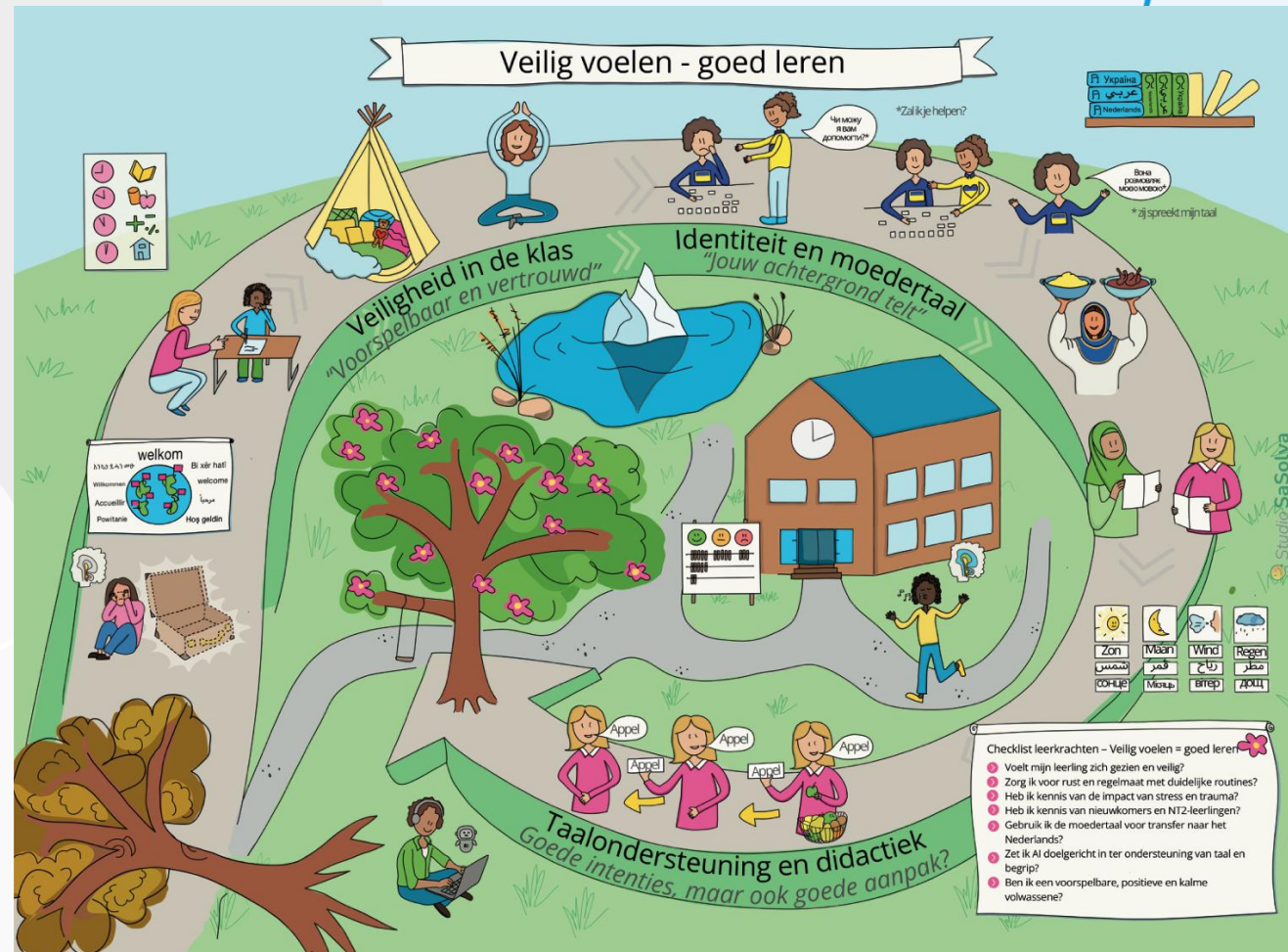
Voel jij je voldoende uitgerust als leerkracht om een veilige klasomgeving te creëren voor kinderen met trauma?

Zo ja, ga dan staan.

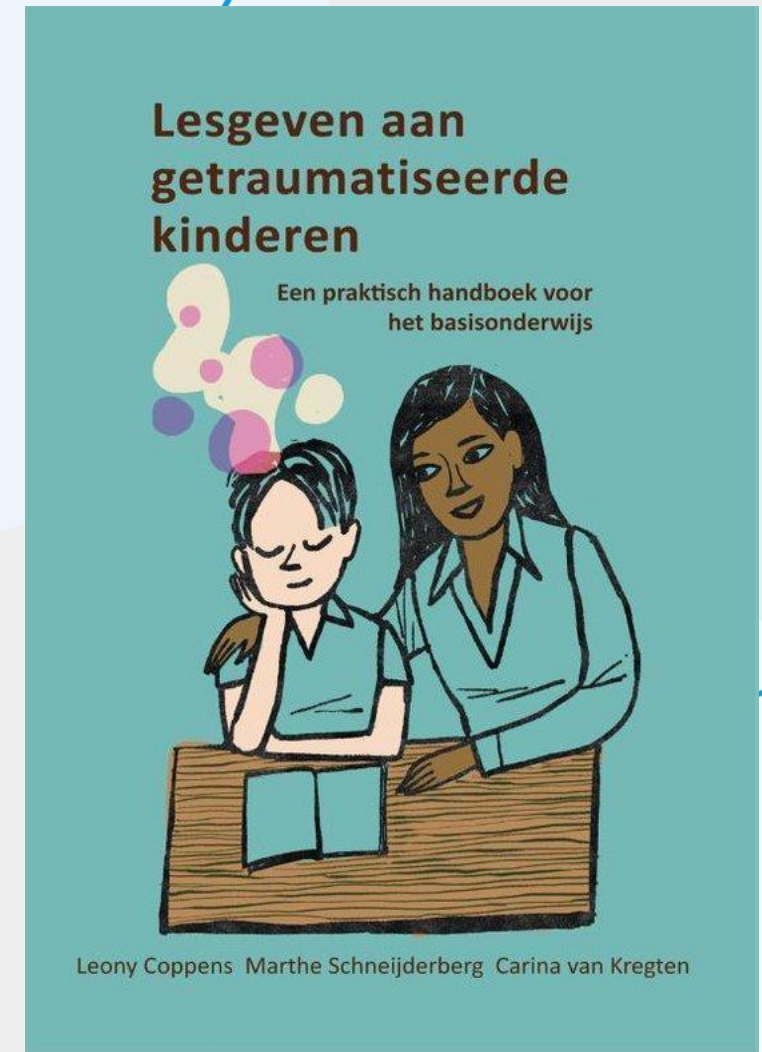
Freepik. (z.d.). Cartoon boy sitting on chair and girl character [Vectorillustratie]. Freepik.

Eerst veiligheid dan ontwikkeling

Weerstand

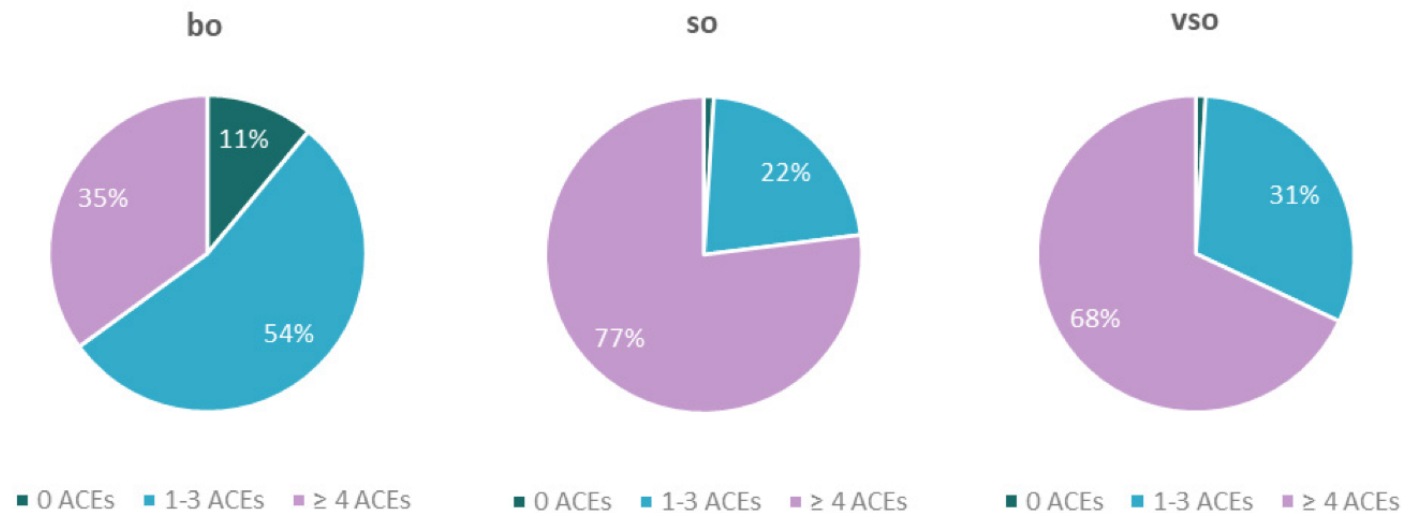
- Erkennen en **herkennen**
- Verkeerde **associaties**
- Leerkrachten hebben moeite om **bepaalde gedragsproblemen** en leeruitdagingen in verband met trauma te zien
- Een **gebrek aan kennis** of begrip van de impact van trauma op kinderen.
- Roept **machteloosheid** op
- De leerkracht heeft zelf ook een **onzichtbare koffer**
- Coppens pleit voor meer **bewustwording**, zodat leerkrachten de signalen van trauma leren herkennen en hierop **passend kunnen reageren**
- Dit helpt niet alleen het **kind, de groep**, maar verlicht uiteindelijk ook de werkdruk van de **leerkracht** doordat er strategieën zijn om met deze kinderen om te gaan.

Coppens, L., Van Kregten, C., & Schneiderberg, M. (2021). *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen: Een praktisch handboek voor het basisonderwijs*. SWP.

Bewustwording & TSO-cijfers algemeen

Figuur 1.1: Aantal ervaren ingrijpende jeugdervaringen (ACEs) in regulier onderwijs (bo) en speciaal onderwijs (so & vso) uit Consortium TSO onderzoek, 2018:

4 De Berk, A., Nelen, W., Wassink – de Stigter, R., Offerman, E., Asselman, M., Kooijmans, R., Buijze, J., & Helmond, P. (2021). *Ingrijpende gebeurtenissen in het onderwijs: Prevalentie van ACEs en PTSS-symptomen bij leerlingen in het regulier basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs*. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 4, 49-56.

Bewustwording & TSO - cijfers nieuwkomers

Gedwongen migratie grote impact op gezondheid en ontwikkeling kinderen en jongeren (Kien et al., 2018)

- Blootstelling aan oorlog; verlies familie en vrienden en/of geweld in land van herkomst
- Ingrijpende ervaringen tijdens de vlucht: boottocht, gevaar e.d.
- Postmigratie stressoren: aanpassing aan nieuwe situatie, school, ouderlijke stress, discriminatie en immigratiebeleid
- Traumatische en blijvende negatieve ervaringen leiden tot psychische problemen zoals PTSS, depressie, angststoornissen, emotionele en gedragsproblemen e.d.
- Beschermende factoren: eigen veerkracht en coping, samen met ouders/verzorgers, sociale steun, sociale zekerheid, vaste woonplaats en school.

ARQ
Centrum '45

Prevalentie psychische stoornissen kinderen vluchtelingen/asielzoekers (Kien et al., 2018)

- 19.0-52.7% PTSS (klinisch interview lagere prevalentie)
- 10.3-32.8% depressie
- 8.7-31.6% angststoornissen
- 19.8-35.0% emotionele en gedragsproblemen
- Prevalentie van psychische stoornissen substantieel hoger dan algemene bevolking
- Extra ondersteuning is nodig: behandeling, preventie, verminderen stress, beter sociaal functioneren en welzijn!

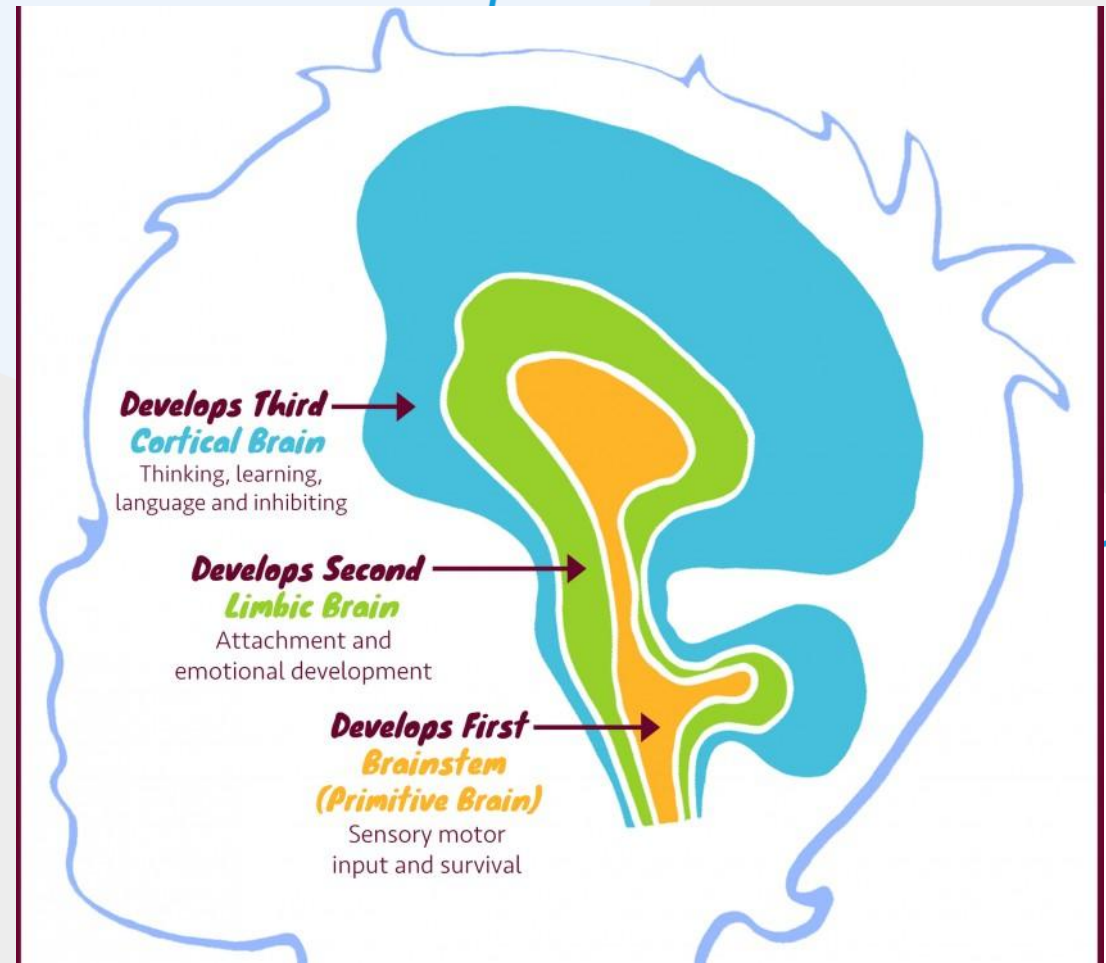
Kien, C. H., et al. (2018). Prevalence of mental disorders in young refugees and asylum seekers in European countries. *European Child & Adolescent Psychiatry*.

19 TOT 53% VAN DE VLUCHTELINGENKINDEREN LIJDT AAN EEN PTSS

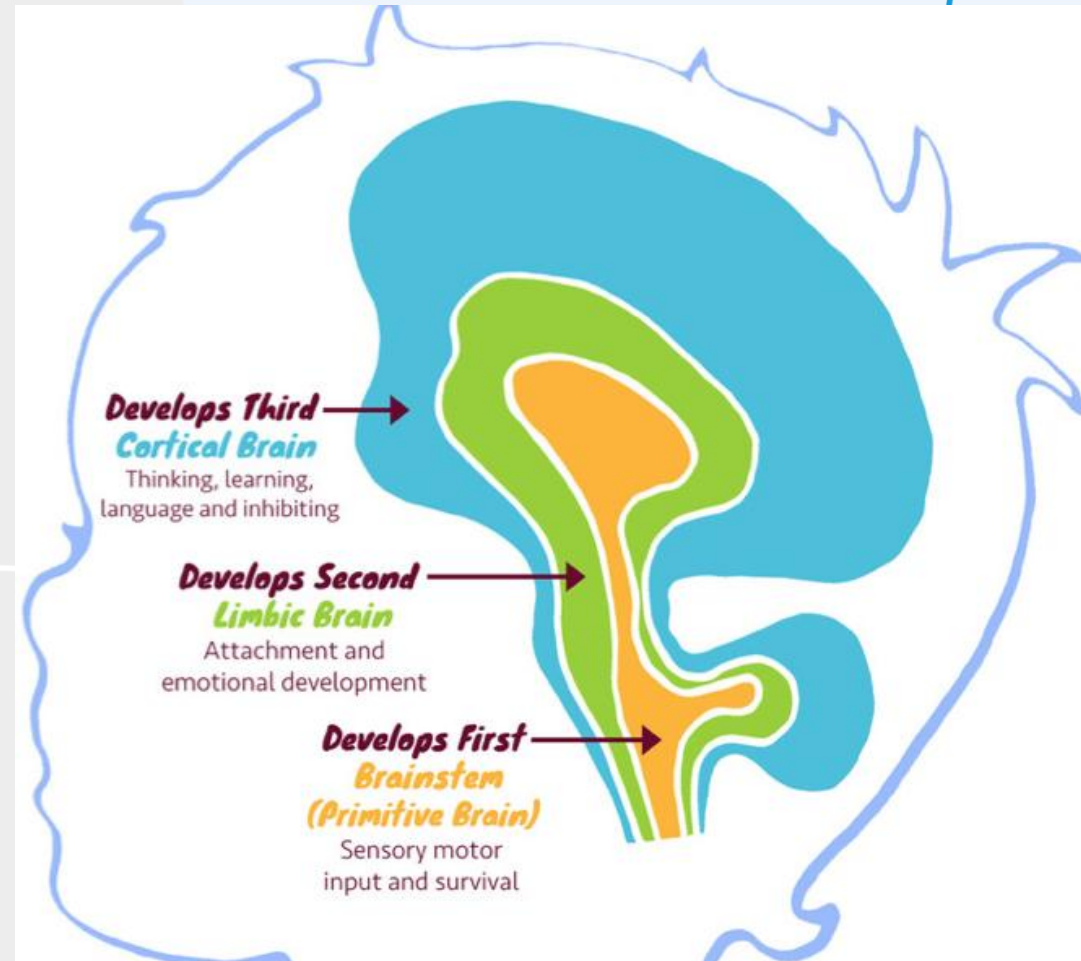
3/4 VAN VLUCHTELINGENKINDEREN ZONDER OUDERS HEEFT EEN PSYCHISCHE STOORNIS (Walg et al., 2016). 1/3 VAN HEN HEEFT PTSS

De werking van het brein bij trauma & stress

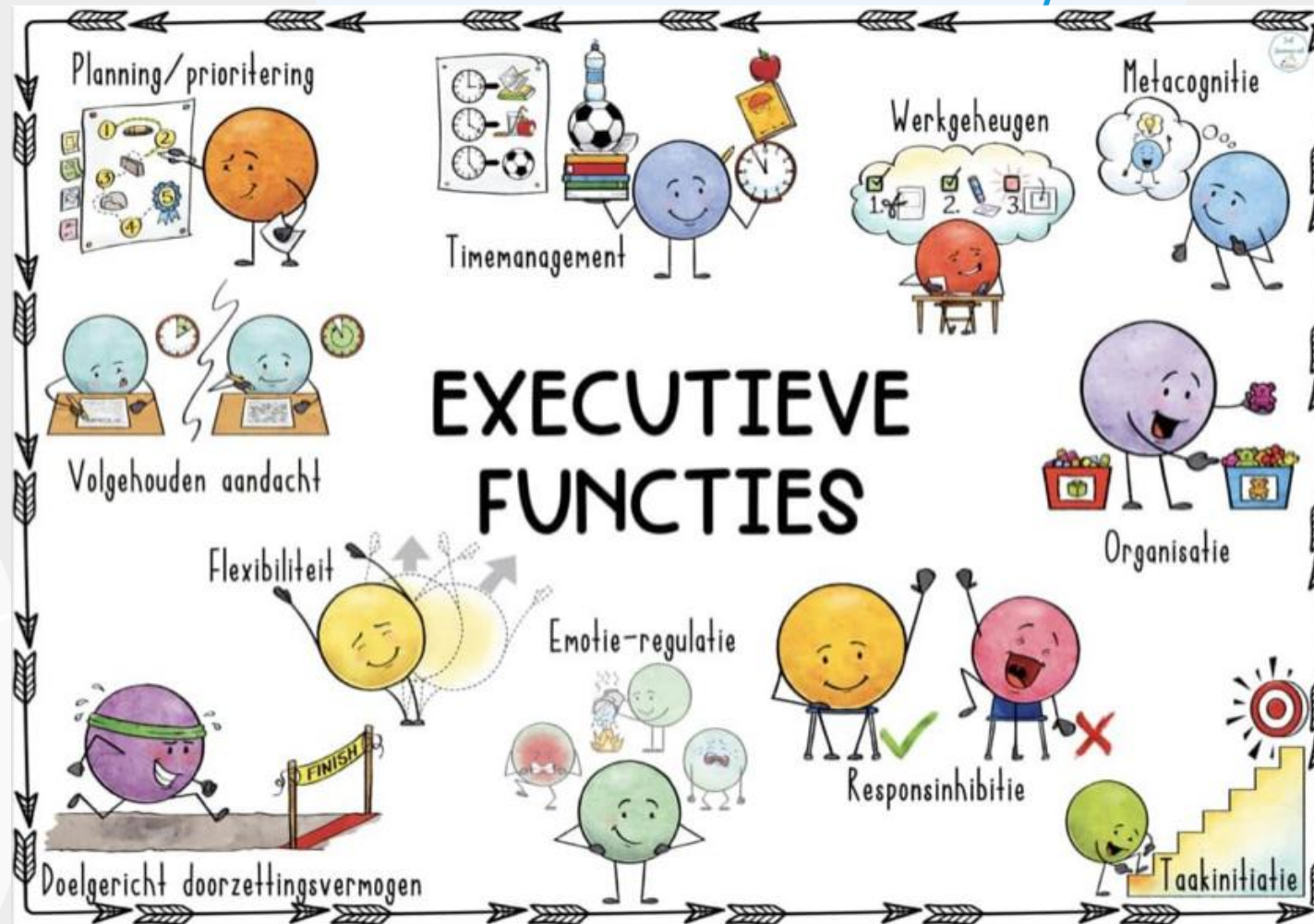
De werking van het brein bij trauma

Kennis brein en stress

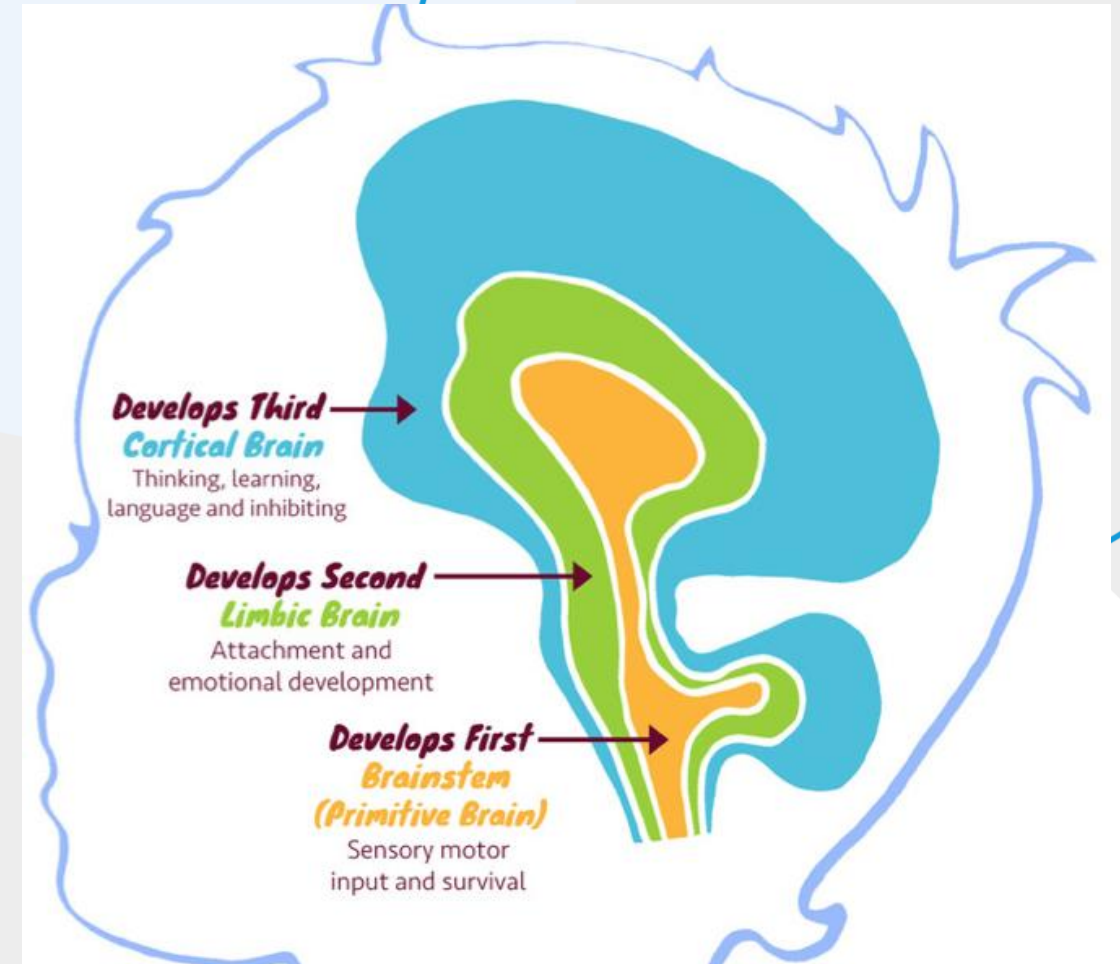

Kennis brein en executieve functies

Kennis brein en taal

- Afwijzend corrigeren
- De **amygdala** (het emotiecentrum) slaat alarm, waardoor de prefrontale cortex (het deel dat nodig is voor plannen, concentratie en leren) tijdelijk terugschakelt (Immordino-Yang & Damasio, 2007).
- Brein gaat over op **zelfbescherming**.
- Dit staat los van de cognitieve capaciteiten van leerlingen, op momenten als deze is het **niet altijd een kwestie van willen, maar kunnen**.
- Erkenning van de thuistaal is daarom geen beleefdheidsvorm, maar een voorwaarde voor leren.

Vaardigheden: hoe **verlaag** je stress?

- Wees je bewust van **chronische stress**
- Zorg voor een **fysiek veilige omgeving**
- Bied **structuur**
- Wees **betrouwbaar**
- Help **emoties** te begrijpen
- Stuur een kind **niet weg**
- Bied **keuze en controle**
- Sluit aan bij **interesse en talenten**
- Geef **persoonlijke aandacht**
- Blijf altijd **kalm**
- Rust- en beweegmomenten
- Zorg dat de leerling er mag zijn:
- Inzetten identiteit en moedertaal.

OpenAI. (2026). Teacher guiding a girl wearing a headscarf during learning activities [AI-generated image]. ChatGPT.

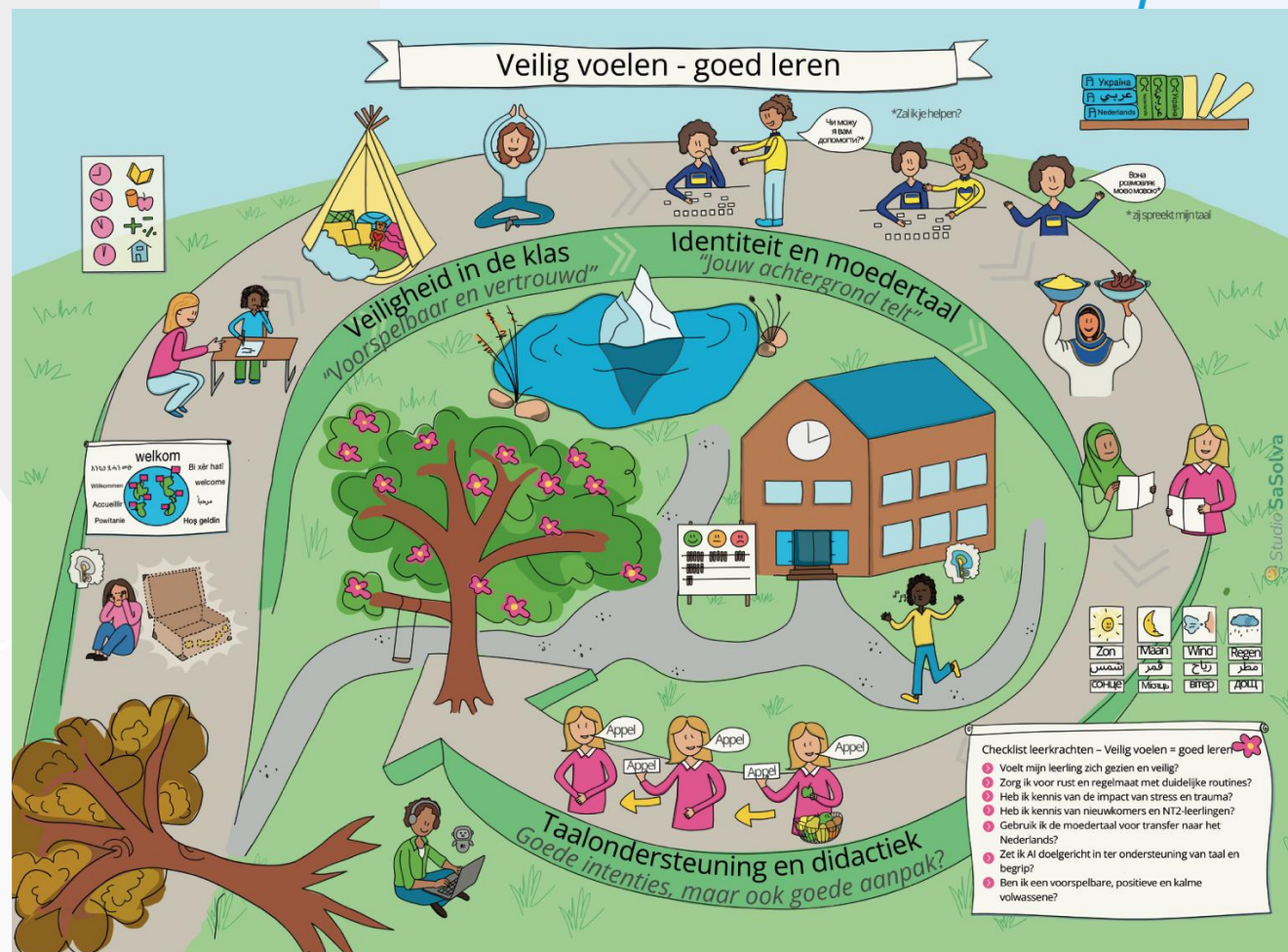
Zitten & staan

Mijn klassenmanagement is veilig voor alle kinderen.
Zo ja, ga dan staan.

Freepik. (z.d.). *Cartoon boy sitting on chair and girl character [Vectorillustratie]*. Freepik.

Vaardigheden: veiligheid in de klas

Zitten & staan

Mijn leerlingen mogen in de klas hun moedertaal gebruiken.

Zo ja, ga dan staan.

Freepik. (z.d.). Cartoon boy sitting on chair and girl character [Vectorillustratie]. Freepik.

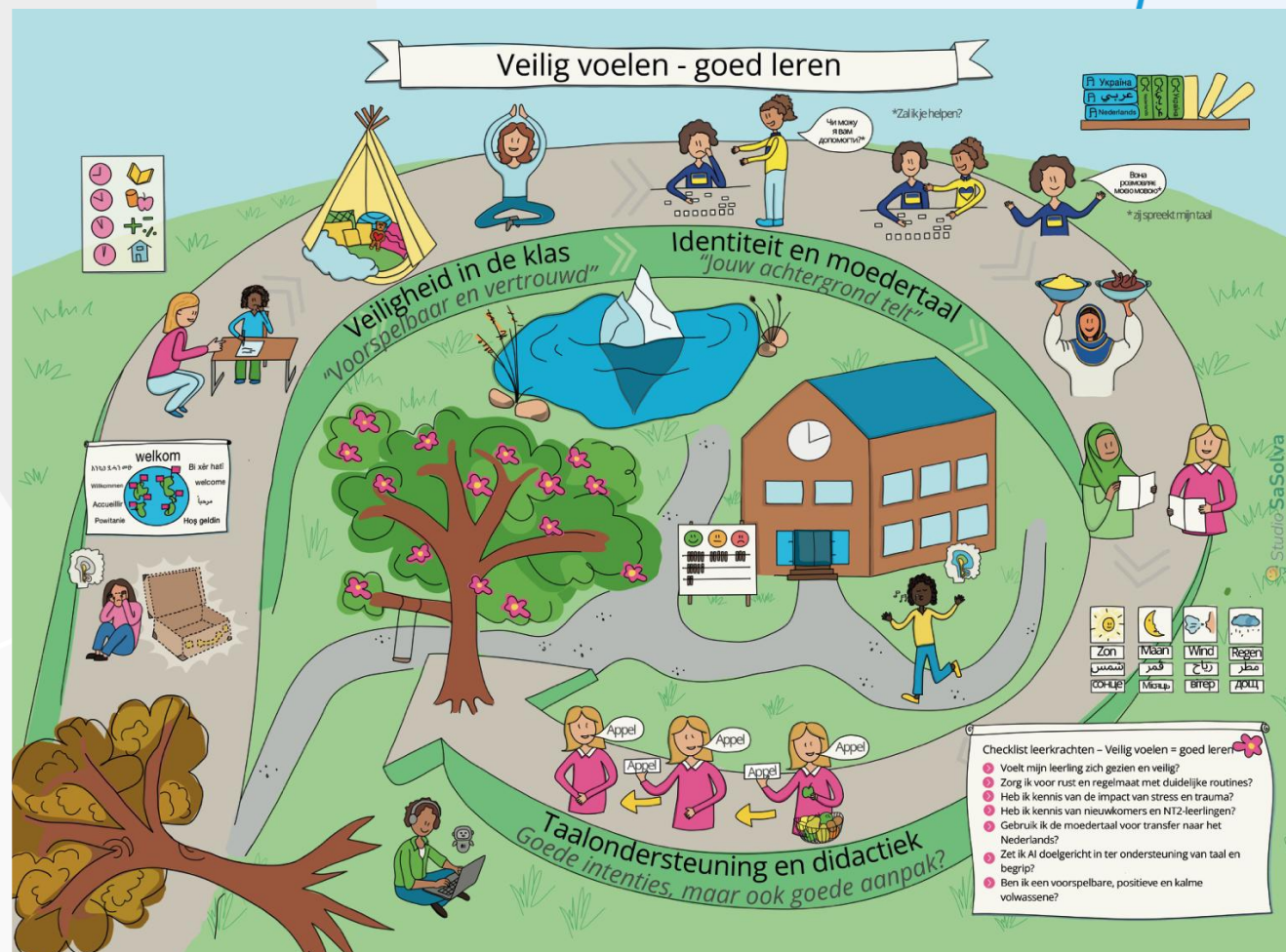
Meertaligheid in de klas

- Meertaligheid in de klas

Sleumer, C. (2020). *Meertaligheid en logopedie* [Illustratie]. Logopediepraktijk Sleumer.

Vaardigheden: identiteit en moedertaal

Zitten & staan

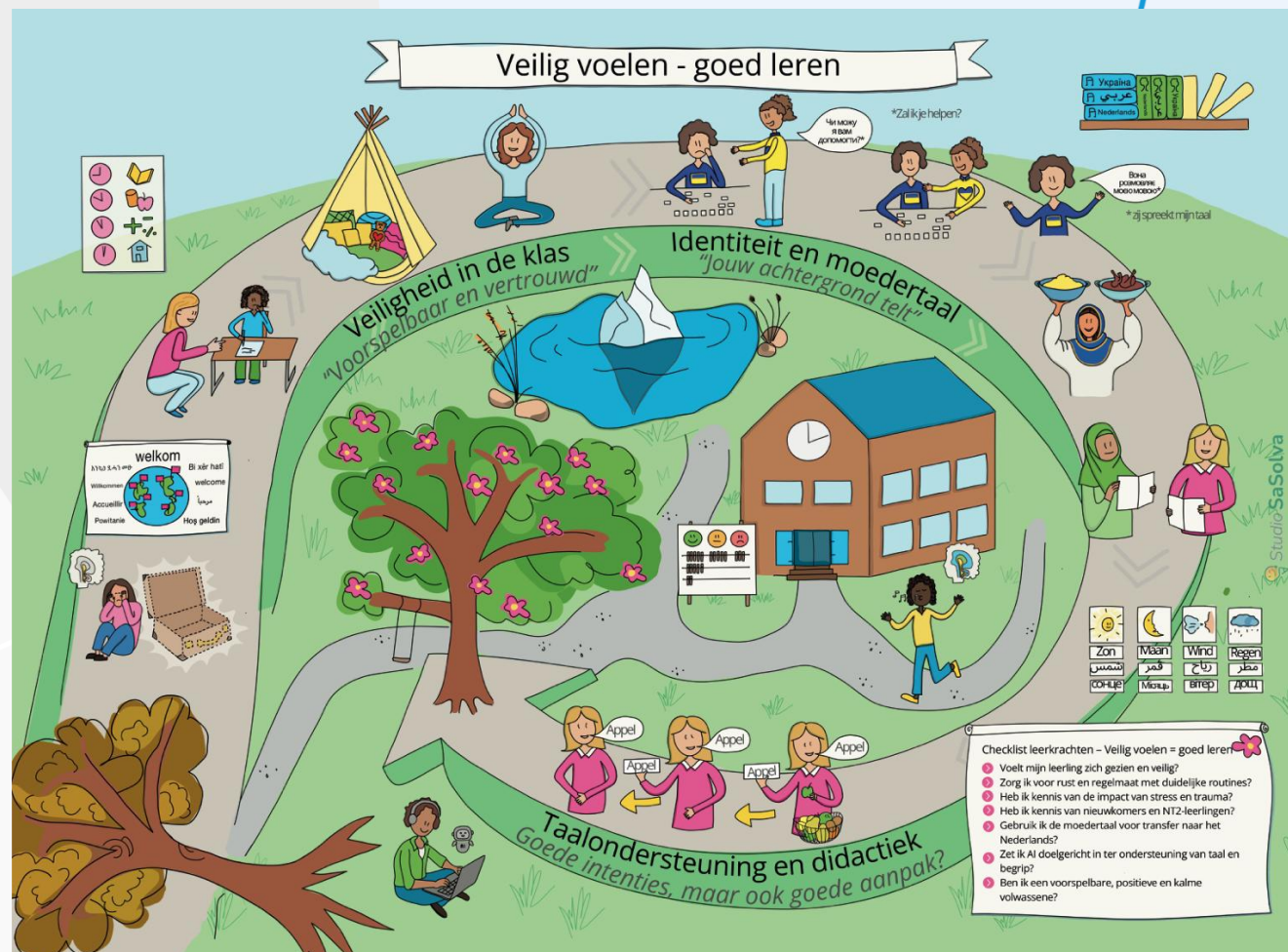
Ik gebruik AI om taalsteun te geven aan mijn nieuwkomers.

Zo ja, ga dan staan.

Freepik. (z.d.). Cartoon boy sitting on chair and girl character [Vectorillustratie]. Freepik.

Vaardigheden: taalondersteuning

Bron: Eigen foto / eigen archief (Gerdien & Mohamed, groep 4)

Kinderen die ingrijpende ervaringen meemaken moeten zich gezien, gehoord en gesteund weten.

Zodat zij herstellen van hun ervaringen en zich verder kunnen ontwikkelen.

Werk traumasensitief!

“Wat je vandaag meeneemt, kan morgen al verschil maken.”

Bron: Eigen archief – Mohamed en Abdulrahman (Syrië, 4 jaar in Nederland)

Hoe vond jij deze middag?

Scan de QR-code en vul de evaluatie in!

